

KRYPTO TULI TALOON – MITÄ NYT?

TOIMINTAOHJE LYPSYKARJATILOILLE KRYPTOSPORIDIOOSIN HALLINTAAN

TARTUNTA JA DIAGNOOSI

CRYPTOSPORIDIUM PARVUM ON YKSISOLUINEN ALKUELÄIN, JONKA AIHEUTTAMA RIPULITAUTI TARTTUU VASIKOIHIN, MUIHIN KOTIELÄIMIIN JA IHMISEEN.

Kryptosporidioositartunta saadaan suun kautta, tartunnan saaneiden vasikoiden tai emän lannasta, likaisista vetimistä, tuteista, rehusta ja rakenteista. Sairaavat vasikat erittävät ulosteessaan runsaasti kovakuorisia munia eli ookystia.

Ookystat ovat erittäin kestäviä ja säilyvät ympäristössä ja rakenteissa pitkään. Ääriämpötilat (yli 60 - 70°C ja alle -20°C), kuivuus ja auringonvalo edesauttavat ookystien tuhoutumista. Yleisesti käytetyt desinfiointiaineet tehoavat huonosti.

Oireetonkin eläin voi levittää tartuntaa ja hyvin pieni annos riittää sairastumiseen. Diagnoosi tehdään lantanäytteestä.

OIREET JA TAUDINKULKU

JUOMATTOMUUS ON ENSIMMÄINEN OIRE!

Tyypillisesti vasikka sairastuu alle kuukauden, usein 1 - 2 viikon ikäisenä.

RIPULI

Kesto 5-6 vrk.

Aiheuttaa vakavan nestehukan ja elimistön happamoitumisen.

KUOLEMA

seuraa jos tukihoito on riittämätöntä ja etenkin jos vasikalla on muita tartuntoja samanaikaisesti.

HOITO

- Kryptosporidioosiin ei ole olemassa rokotetta eikä varsinaista lääkettä.
- Estolääkitys (Halocur) hankalissa tartuntatilanteissa voi lieventää oireita, mutta siirtää erityspiikkiä myöhemmäksi.
- Vasikan ripulin hoito on tukihoitoa
- Normaali ravinnon lisäksi laadukas elektrolyyttiliuos nestehukkaan
- Kipulääke ja pakkojuotto eläinlääkärin ohjeen mukaan

”TERNIMAITO
= VASIKAN
LAATUTAKUU”

- Juota, älä luota emän imemiseen
- Brix% -lukema yli 22: valikoi parhaiden emien maidot ensi juottoon tai pakasta
- Tarve 15% elopainosta ensimmäisen vuorokauden aikana!

ELÄINTEN MYYMINEN MAITOTILALTA

- Kirjaa erityistilannemerkinä Nasevaan aina kun vasikat oireilevat.
 - Erityistilannemerkinä voidaan poistaa kun eläinlääkärin tekemää tautivastustussuunnitelmaa toteutetaan, vasikoilla ei ole enää taudin oireita eikä estolääkitys ole enää tarpeellinen
- Ei vaikutusta teurasliikenteeseen
- Terveitä nautoja voidaan myydä eloon normaalisti, kun ne ovat olleet erillään oireilevista eläimistä vähintään kaksi viikkoa.
- Myydessä on hyvän tavan mukaista ilmoittaa tilan tautitilanteesta.

VÄLITYSVASIKAT

- Ilmoita välitykseen vain terveitä.
- Halocurilla lääkityt voivat lähteä välitykseen vasta yli 4 vk:n ikäisenä, terveenä. Merkitse lääkitys Nasevaan ja korttiin.
- Pidä ripulista parantuneet erilleen sairaista ja 2 vk terveiden ryhmässä ennen välitystä.
- Hankalissa epidemioissa välitykseen vasta yli 2 kk ikäisenä.
- Tarkista lähtevät vasikat noutoamuna. Peruuta ilmoitettu nouto kuljettajalle, jos vasikka on sairas.
- Kokoa vasikat etäkarsinaan, siirtovaunuun tms.

KARSINOIDEN PESU

Osasto tyhjäksi tai karsinaseinät pihalle pesuun

1. Puhdista liasta
2. Kuumapese
3. Käsittele erikoisdesinfiointiaineella (Kenocox, Kilcox Extra, Neopredisan) eläinlääkärin ohjeen mukaan.
4. Anna kuivua useita päiviä.

TAUDIN HALLINTA LYPSYKARJATILALLA

Jatkuvasta täytöstä kerralla täytettävään: poikimakarsina, ryhmäkarsina ym. Etsi riskit ja muuta toiminta.

Poikimakarsina:

on usein tartunnan lähde. Vaihda koko alusta ja lisää usein kuiviketta. Vieroita vasikka nopeasti ja juota puhtaalla tutilla.

Ensimmäiset päivät:

Vasikoille yksilökarsinat kunnes ripulivaihe on ohitettu. Karsinakohtaiset tuttisangot. Karsinat voi rakentaa viileään ulkorakennukseen, kun kuivitetaan runsaasti oljella. Paljon karsinoita= vähemmän tautipainetta.

Ensimmäiset viikot:

Yhdistetään vasta terveet vasikat ryhmiin. Välitysvasikat pidetään omina ryhminä, selvästi erillään oireilevista tai vielä erittävistä vasikoista.

SUOJAA ITSESI..

Hoida aina terveet vasikat ensin! Varaa omat työvaatteet, saappaat ja hoitovälineet sairaille.

Käytä kertakäyttöhanskoja aina hoitaessasi ripulivasikoita. Vaihda hanskat heti kun olet hoitanut sairaat vasikat. Pese kädet huolellisesti likaisten töiden jälkeen ja aina ennen syömistä, juomista tai tupakointia. Käytä lisäksi suunsuojaa pestessäsi karsinoita ja laitteita.

..JA KARJASI KRYPTO- SPORIDIOOSILTA!

Tee tautisulku vierailijoille: sisääntulossa erillinen puhtas ja likainen alue, tilan saappaat ja haalarit sekä käsienpesupaikka.

Tee erillinen lastaustila eläinhallin ulkopuolelle. Eläinkuljettajia ei päästetä eläintiloihin. Lannanlevityksessä tulee varoa laidunten sekä eläinten ja ihmisten juomavesien saastumista!

Lisätietoa: ETT ry:n sivuilla <https://www.ett.fi/sisalto/kryptosporidioosi>